

Är den skattemässiga behandlingen av utdelningsfonder densamma som för de äldre s k avkastningsfonderna?

Av skattekonsult Ulf Söderholm, Göran Grosskopf skattekonsulter.

Genom bl a ändringar i reglerna för den skattemässiga behandlingen av avkastningsfonder, har utdelningsfonderna vuxit upp som en "modefluga" för kvittning av realisationsvinster.

Min avsikt med denna korta analys är att diskutera beskattningen av utdelningsfonderna så att de som har för avsikt att placera i dessa fonder kan överblicka det ekonomiska utfallet vid alternativa skatterättsliga bedömningar. Eftersom det, såvitt jag känner till, inte finns någon klarläggande rättspraxis eller klagande uttalande i förarbeten, är en diskussion av beskattningen angelägen.

Genom propositionen 1986/87:40 föreslog regeringen att beskattningen av avkastningsfonder skulle förändras vad gällde avyttringar fr o m den 16 oktober 1986. Vissa övergångsregler finns. Ändringen innebar, att vinst respektive förlust vid försäljning av en andel i en avkastningsfond i framtiden skulle beskattas som ränta. Skillnaden mellan avkastningsfond och aktiefond (utdelningsfond) definierades genom att en fond med en fondförmögenhet, vars värde till mer än en fjärdedel bestod av skuldebrev, skulle anses som avkastningsfond. I det fall värdet av skuldebrev endast tillfälligtvis översteg en fjärdedel av förmögenheten skulle detta dock inte medföra att fonden ansågs som avkastningsfond. Definitionen har kommenterats i propositionen, där det uttalas, att överskridande av gränsen på grund av häftiga och oväntade kursförändringar eller stora likviditetstillskott inte skall påverka bedömningen. Det krävs att *fonden regelmässigt* innehåller skuldebrev överstigande en fjärdedel av fondförmögenheten. Departementschefen förordnade en generös tolkning i de fall gränsen överskred ofrivilligt. Ett systematiskt utnyttjande av

gränsöverskridande, t ex för att i största möjligaste mån ge adelsägarna tillfälle att omvandla kapitalinkomst till lindrigare beskattade kapitalvinster, skall inte godtas enligt departementschefens uttalande i propositionen.

Det nu nyvaknade intresset för utdelningsfonder har till stor del sin grund i likheten med de gamla avkastningsfonderna. Utdelning utgör inkomst av kapital och inlösen respektive försäljning beskattas som tillfällig förvärvsverksamhet. Ett vanligt förfarande är att en person, som önskar erhålla en realisationsförlust för kvittning av realisationsvinst, förvärvar en andel genom att tillskjuta kapital till utdelningsfonden ett par dagar innan utdelning och uppbär sedan utdelningen. När detta är gjort inlöses eller försäljes andelen och en realisationsförlust i ungefär samma storlek som utdelning uppkommer. Förutsatt att personen då har räntekostnader undgår man på detta sätt avdragsbegränsningen. Förfarandet är identiskt med det som användes vid avkastningsfonder. Att man i det praktiska taxeringsarbetet har godtagit detta förfarande för avkastningsfonderna synes helt klart, trots att vissa invändningar mot beskattningen kunnat göras. Nedan kommer jag att redogöra för en del frågeställningar, som är giltiga på såväl avkastnings- som utdelningsfond.

Först något kort om fonders övriga reglering. Ingen av fonderna är juridisk person och kan därför inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter m m. Aktiefondernas civilrättsliga reglering sker genom aktiefondslagen. Aktiefonden utgör däremot ett särskilt skattesubjekt och beskattas enligt samma skattesats som aktiebolag, f n 52 % av den beskattningsbara inkomsten. Avkastningen av tillgångar ingående i aktiefonden utgör inkomst av kapital för fonden. Fonden får göra avdrag för utdelning på andelen i fonden såsom för ränta på gäld. Detta innebär, så som det har beskrivits i propositionen 1974:181, följande: "Utdelning på aktiefondbevis, 'räntan', har förklarats vara avdragsgill hos utdelaren. Om all utdelning på de aktier som ligger i aktiefonden delas ut till innehavaren av aktiefondbevisen, kommer hela fondavkastningen att 'rinna genom' förvaltaren utan att bli föremål för beskattning. Fondavkastningen kommer därigenom att beskattas endast en gång, nämligen som skatt på uppburen utdelning hos ägarna av aktiefondsbevisen. I praxis har aktiefonderna, genom tillämpning av den principen, som dåvarande riksskattenämnden anvisat, redan befriats från en kedjebeskattnings, som skulle ha uppkommit om fondavkastningen beskattas även hos förvaltaren".

Departementschefen har i propositionen uttalat följande: "Vid utformning av beskattningsregler för aktiefondsverksamhet kan det i stället vara befogat att utgå från skattebelastningen vid enskilt sparande i motsvarande placeringsobjekt. Denna uppfattning utgör utgångspunkt för mina överväganden och förslag". Lite längre fram säger departementschefen följande: "Mot denna bakgrund är det enligt min uppfattning lämpligt att vid beskattning av aktiefonds utdelningsinkomster tillämpa regeln för kapitalförvaltande bolag, exempelvis investmentbolag. Uppburen utdelning bör således beskattas

som intäkt av kapital och inte som intäkt av rörelse. Vidare bör, såsom också utredningen föreslagit, vinstutdelning till andelsägarna betraktas som en räntekostnad för fonden och därför vara avdragsgill i inkomstslaget kapital. . . . Full avdragsrätt bör föreligga för utdelat belopp oavsett hur vinstmedlen uppkommit hos fonden.

Om en aktiefond vidareutdelar den under året uppburna avkastningen på sina värdepapper beskattas avkastningen endast hos andelsägarna. Väljer fonden att lägga avkastningen till det egna kapitalet, beskattas avkastningen endast hos fonden. Någon dubbelbeskattningseffekt uppstår alltså inte utan resultatet blir för andelsägarna i stort sett detsamma som om man själv ägt fondens värdepapper.”

Med dessa korta utdrag ur propositionen som bakgrund kan följande bedömningar göras. Det, som ”går in” i en aktiefond strax före utdelningen, erhåller utdelningen och kommer då att ta upp erhållen utdelning som inkomst av kapital. Fonderna äger rätt att göra avdrag för lämnad utdelning. Låt oss anta, att en fond har totalt utdelningsbara medel om 1 milj kronor, som hänförs till utdelningar på aktier och värdepapper och till viss del även realisationsvinst. Fondens totala förmögenhet är 11 milj kronor, detta innan tillskotten görs. För att fonden skall slippa ta upp något till beskattning krävs alltså en utdelning av 1 milj kronor.

Dagarna innan utdelningen tillskjuts 90 milj kronor. För att fonden inte skall behöva ta upp någon inkomst till beskattning krävs en utdelning om 1 milj kronor, vilket motsvarar efter tillskotten endast 1 % av de totala tillgångarna. Nu bygger det ovan angivna förfarandet på att utdelning i stället görs med 10 %. Denna relation är alltså baserad på förhållandena i fonden före de stora tillskotten. Om fonden delar ut 10 milj kr (d v s 10 %) skulle detta innebära, att man erhölet ett avdrag på 10 milj kronor under förutsättning att dessa ansågs utgöra utdelning. Enligt min bedömning är det inte uteslutet att man i stället ser de utbetalade 10 milj kronorna på så sätt att 1 milj utgör utdelning och övriga 9 milj som partiellt inlösen. En person, som satte in 10 milj kronor, skulle då erhålla en utdelning om 100 000 kronor och 900 000 kronor som partiellt inlösen och på så sätt vid inlösen av resterande 9 milj kronor endast ha åstadkommit en realisationsförlust motsvarande 100 000 kronor. Med tanke på att aktiefondernas beskattning skulle utformas så att den skulle vara jämförbar med ett direktägande kan då invändas, att hade pengarna i stället investerats i aktier strax före utdelningen skulle realisationsförlusten blivit ungefärligen lika med det utbetalade beloppet. Jag tycker, att den invändningen till viss del inte har bärkraft, eftersom beslutet om utdelning i aktiefonden grundas på redan tidigare gjorda utdelningar på värdepappersinnehav, som fonden uppburit när personen i fråga inte var andelsägare i fonden. Detta skulle kunna jämföras med en nyemission i ett aktiebolag där utdelningen, allt annat lika, skulle fördelas på alla aktier och då motsvarat 1 % istället för som

i detta fall 10 %. Låt oss anta att man skulle acceptera att de 10 milj kronor, som har utbetalats, skulle vara utdelning för andelsägarna. Jag kan då inte se annat än att man i konsekvens därmed även måste medge avdrag för aktiefonden med lika stort belopp.

En ytterligare invändning, som kan anföras, är att den del av tillskottet till fonden, som erlaggs för att täcka in de utdelningar som fonden har tillgodogjort sig, *inte utgör avkastning* för fonden. Eftersom den då inte skulle kunna utgöra utdelning för fonden torde den ej heller anses utgöra utdelning för mottagaren. Möjligtvis skulle tillskottet kunna, till den del som avser kompensation för erhållen utdelning anses utgöra utdelningskompensation och tillskottet är då till en del kapitaltillskott och till en del utdelningskompensation.

Visst stöd för detta kan fås i regeringsrättens dom RÅ 85 1:25, som behandlar Svenska Handelsbankens penningmarknadsfond, där en separat notering görs för fondens upplupna räntor och dess kapitalbelopp. Beskattningskonsekvenserna vid ett sådant synsätt skulle innebära, att dylika transaktioner endast till mycket liten del påverkar beskattningen. Detta eftersom mot utdelningsinkomsten torde i så fall ställas kompensationen för fondens erhållna utdelningar, och resterande del är då kapitaltillskott som är lika stort vid inlösentidpunkten och medför inte påverkan vid en realisationsvinstbeskattning. Den effekt, som då kan uppkomma, är en marginell effekt på beskattningen av inkomst av kapital.

Skulle fonderna äga rätt till avdrag för den del av utdelningen, som inte genererats i fonden utan endast uppkommit genom tillskott, torde de äldre avkastningsfondernas och även i viss mån utdelningsfondernas värderingar förändras, eftersom fonderna då har mycket stora latent skattemässiga avdrag. Det innebär, att medel kan kvarhållas i fonderna utan skattemässig effekt och vad gäller utdelningsfonderna kan dessa sedermera avyttras enligt realisationsvinstbeskattningens regler, vilket medför att vad som normalt sett borde beskattas som inkomst av kapital i stället samlas upp i fonden och realiserar som en realisationsvinst.

Möjligen skall placering av de stora tillskotten strax före en utdelning funderas något över. Helt uteslutet är det inte att dessa placerats så gränsen till avkastningsfond har passerats.

Avslutningsvis vill jag då peka på utbytet för de som "bytt" förvärvskälla för att erhålla inkomst och avdrag i samma förvärvskälla och haft betydande kostnader för detta. Skulle detta inte skattemässigt accepteras innebär det att någon förändring mot utgångsläget, innan åtgärder, inte uppnåtts förutom att en hel del kostnader uppkommit.

PER THORELL

Beskattning och utländsk valuta

Den skattepliktiga inkomsten bestäms i svenska kronor (SEK). Det innebär att resultatet av en transaktion som sker i utländsk valuta, t ex avyttring av en kapitaltillgång, skall omräknas till SEK. Även innehav av tillgångar och skulder i utländskt mynt kan behöva värderas med hänsyn tagen till valutakursförändringar. Vilka skattekonsekvenser som uppkommer till följd av valutakursförändringar i svensk rätt diskuteras utifrån redovisnings- och skatteregler i Danmark, Finland, Norge och USA.

I boken behandlas bl a i vilka fall valutakursförändringar skall beskattas som löpande inkomst eller kapitalvinst, hur kursvinster och kursförluster beskattas i olika inkomstslag, periodisering av valutakursförändringar enligt god redovisningssed och vid inkomstbeskattningen samt internationella skattefrågor.

Ca 250 s, 1988. ISBN 91-7678-112-7 SJFU nr 10 **250:—**
Boken är under produktion, leverans kan ske v 25.

Mellankommunala skatterätten 1929—1988

Ett antal skatterättsliga artiklar tillägnas i denna skrift Mellankommunala skatterätten som den 30/6 1988 läggs ned. Ur innehållet:

Fastighetsleasing — en ny finansieringsform

Något om avdrag för underskott av verksamhet i utlandet; Regeringens praxis i dispensärenden.

Taxeringsprocessens talan.

Beskattning av internationella transaktioner i fåmansföretag — nu och i framtiden.

I boken medverkar docent Sture Bergström, lagman Bengt Bohman, kanslichef Göran Landerdahl, professor Nils Mattsson, senior advisor Leif Mutén, advokat Peter Nordquist, lagman Bertil Wennergren och jur dr Bertil Wiman.

Ca 180 s, 1988. ISBN 91-7678-119-4 SJFU nr 18 **190:—**
Boken är under produktion, leverans kan ske v 23.

Antal

HÄRMED BESTÄLLS:

- **Beskattning och utländsk valuta** **250:—**
- **Mellankommunala skatterätten (180 sid)** **190:—**

Porto + expeditonsavgift 10:— tillkommer.

Insändes till IUSTUS KUNDTJÄNST, Box 16031, 750 16 Uppsala

Företag/Namn:

Adress:

Postadress: